

Gesproken column op Nationaal Debat HetRoerMoetOm debat 10.6.11

Dames en Heren,

Huisartsenzorg, daar gaat het debat vanavond over. Om te weten wie we zijn stel ik een kort voorstelrondje voor. Mag ik handen zien van alle huisartsen. En dan, alle niet-huisartsen graag uw hand omhoog.

Nu weten we hoe de verhoudingen liggen. Om die wat meer voelbaar te maken wil ik het ter inleiding van dit nationaal debat eens hebben over alle niet-huisartsen. Want zij zijn de meest fascinerende groep in dit debat.

De niet-huisartsen, de Buitenlui, hebben over het algemeen een goed betaalde, redelijk vaste baan. Huisartsen zijn kleine zelfstandigen, die even zelden klagen over hun inkomen, maar vooral worden gedreven door de wil om mensen beter te maken. Of te helpen zo goed mogelijk om te gaan met hun lastige situatie.

De Buitenlui hebben ook het beste voor met de mens, of die nu ziek of dokter is, maar in hun DNA zit een extra gen: zij weten waar het met de zorg naar toe moet en dientengevolge hoe anderen hun werk moeten doen. En zij weten dat zo zeker dat zij menen het recht te hebben dat af te dwingen.

Om niet eigenmachtig, laat staan dictatoriaal over te komen, - dit is Nederland - hebben zij een heel gezelschapsspel ontworpen. Het heet Zorgmarkt en de spelregels zijn zo ingewikkeld dat daar weer veel werkgelegenheid omheen is ontstaan.

De Buitenlui zijn heel tevreden met de loopbaankansen in de Zorgmarkt. Het meest effectief is een tijdje meespelen in de politiek en daarna hoger terugkomen bij een van de drieletter-kantoren die de Minister helpen geen vingerafdrukken na te laten als zij een stuk op het bord heeft verschoven.

Voorbeeld. De NZa zegt dat het prima is dat zorgverzekeraars huisartsen een bonus betalen als zij hun patiënten naar dat ene lab sturen waar zij een voordelig contract mee hebben gesloten. De minister vindt dat ook. Yess, Zorgmarkt op z'n best. Maar als er gedoe over ontstaat in de media of in de Kamer, dan kan zij de NZa een standje geven. Of zelfs wat bevoegdheden afpakken en aan een ander drieletter-kantoor toeschuiven.

Het spel kent oneindige variaties. Niemand heeft het gedaan maar de richting staat vast.

Huisartsen vinden dat zij hun patiënten moeten verwijzen naar het beste lab of de beste specialist voor hun kwaal. Zij willen de pillen voorschrijven die bewezen het beste werken. Een heel enkele keer verwijzen zij een patiënt onnodig door, omdat het spreekuur te vol zit. De meeste huisartsen doen hun uiterste best twintig ballen tegelijk in de lucht te houden.

U, de Buitenlui, gooit daar steeds meer ballen bij. Omdat u uw roeping en uw gelijk zo serieus neemt. Natuurlijk, de apothekers verdienen meer dan

hun risico en rol rechtvaardigden. Nu zijn zij bij de knieën afgetopt. En maar hopen dat de bevolgen farmaceuten in de winkel zijn overgebleven.

Wat eerder de fysiotherapeuten en de psychologen overkwam – premies op wetenschappelijk aanvechtbaar, maar voorgeschreven gedrag, hebben de huisartsen nu zo lang meegemaakt dat zij met z'n bijna 8000-en een Manifest op de kerkdeuren hebben gespijkerd.

Hun medische beroepseer is geen speeltje van een bevoorrechte klasse. Huisartsen lopen allang niet meer in witte jas geheimzinnig te doen. Juist omdat zij hun beroep serieus nemen en met hun tijd meegaan, organiseren zij standaarden voor goed medisch handelen, hebben zij gezondheidscentra opgericht waar veel gebeurt waarvoor je vroeger naar het ziekenhuis moest. Kostenbesparing, jippie. Zij zijn ZMP'ers geworden, zelfstandigen met heel wat personeel. En verantwoordelijkheden.

Maar als zij met zorgverzekeraars georganiseerd willen praten over voorwaarden en tarieven, dan springt het drieletterkantoor van de Concurrentie-bewaking op hun dak. Dan blijkt het Zorgmarkt-spel met een eenzijdige blik te zijn ontworpen. Huisartsen kunnen weinig anders doen dan tekenen bij het spreekwoordelijke kruisje.

Je moet er maar op komen, de zorg van artsen en andere zorgverleners onder de Autoriteit Consument en Markt te laten vallen. Maar als je dan leest hoe die schatten van de ACM hun best hebben gedaan om in 1001 gevallen van door artsen gewenste vormen van overleg en samenwerking te zeggen wat wel en wat niet mag, dan dringt de absurditeit van dit concurrentietoezicht tot je door.

Terwijl de vier grote zorgverzekeraars in normaal Nederlands een dominante marktmacht hebben en ACM en NZa al jaren weinig woorden vuil maken aan het toelaten, wat heet aanmoedigen, van alle vormen van samenwerking en afstemming tussen die Grote Vier. Per regio onderhandelt de grootste. E pluribus unum. Er is daar geen concurrentietoezicht want er is geen concurrentie. Logisch.

Ho, zeggen de Buitenlui nu. De zorgverzekeraars voeren het beleid uit. de kosten moeten omlaag, de kwaliteit omhoog. Wie kan daar nou tegen zijn?

Prima. Maar erken dan dat het een Marionetten-markt is. Zullen we de fictie van de Zorgmarkt vanavond in de gracht gooien? Dat scheelt een hoop tijdrovende rituelen. Misschien zullen een paar honderd werknemers van drieletterkantoren ZZP'er worden, maar hey, dat is hip. Ervaren zij eens de zegeningen van de echte markt. Kunnen we intussen het grote zorgsysteem wat evenwichtiger maken.

Zelfs de huidige Mededingingswet geeft ruimte voor gezond verstand en het algemeen belang. Wie nu nog doet alsof huisartsen alleen maar uit zijn op geldelijk gewin, zegt vooral iets over zichzelf. Stel voor mijn part een inkomensbandbreedte in. En dan aan de slag met vernieuwende huisartsenzorg.

De markt-parabel heeft er bewezen van beperkte waarde te zijn. Net als bij de overheid, op het spoor, bij de Post, in de energievoorziening, het onderwijs en de rest van de zorg. Leuk waar het werkt, zoals in de telefonie, ondogmatisch bekijken waar het niet aantoonbaar werkt.

Maar dat is niet eenvoudig. De heersende ideologische leer is hardnekkig. Gezondheidszorg is ongeveer het laatste thema waar de binnenlandse politiek de handen vrij heeft. Maar deze benadering van de zorg als marktkwestie is ingebed in de dominante Europese hoofdstroom. Ook die loopt meer en meer vast. Maar het valt ons moeilijk een collectieve selfie te maken en fris te denken.

Wat nodig is in de zorg, is een grote schoonmaak van overbodige institutionele constructies en schijn-meten-is-weten. U kent allen de voorbeelden van opgelegde onzinformulieren afgedwongen met prijslollies. Vrijwel alles wordt geregistreerd in de zorg. En dat moet ook. Maar uitgaande van ieders goede wil en beroepseer. Waar het tegendeel blijkt is toezicht en tuchtrecht.

Toch is er veel wat u bindt vanavond. De gedeelde trots op een bij vlaggen bijzonder goede gezondheidszorg. De Nederlandse traditie van overleg en redelijkheid. Als die herleven op Voorheen de Zorgmarkt, dan kan het alleen maar beter worden.

Goed dat de Huisartsen hun pamflet op de deuren hebben gespijkerd. Goed dat u Buitenlui bent gekomen om het echte gesprek Nu te beginnen. Ik wens u taboedoorbrekend debat.